

Welk geweld telt?

Opvattingen van Nederlanders over partnergeweld

Samenvatting

Over dit onderzoek

De oprichting van het eerste Blijf-van-m'n-lijf-huis in 1974 markeerde het begin van een afnemende maatschappelijke tolerantie voor geweld tegen vrouwen binnen partnerrelaties. Onder invloed van de vrouwenbeweging kwam er meer openheid, professionele hulpverlening, meer onderzoek en meer overheidsbeleid gericht op het voorkomen en bestrijden van partnergeweld. Nu, bijna een halve eeuw later, hebben Atria en Blijf Groep het initiatief genomen om een gedegen onderzoek door Motivation uit te laten voeren naar opvattingen en denkbeelden van Nederlanders over partnergeweld tegen vrouwen én mannen. Dit type attitudeonderzoek is nog niet eerder gedaan in Nederland en internationaal alleen op zeer beperkte schaal. Het

levert voor het eerst inzicht hoe Nederlanders anno nu aankijken tegen geweld tussen (ex-)partners. Een representatieve steekproef van ruim 3.000 Nederlanders heeft via internet een vragenlijst ingevuld. Dit kwantitatieve onderzoek is aangevuld met kwalitatief verdiepend onderzoek: gesprekken in vier focusgroepen (vrouwen en mannen, resp. van autochtone herkomst en Nederlanders met een niet-westerse achtergrond). Voor het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen drie typen partnergeweld: lichamelijk (zoals slaan en schoppen), psychisch (systematisch controleren, intimideren en schelden) en seksueel (zoals dwingen tot seksuele handelingen of verkrachten).

De volgende vragen staan centraal:

*Hoe denken Nederlanders over **omvang en aard** van partnergeweld? Gaat het om lichamelijk, psychisch*

en/of seksueel geweld? Hoe omvangrijk en hoe frequent denkt men dat het voorkomt? Kent men zelf mensen die partnergeweld hebben meegemaakt? Zijn er verschillen in opvattingen tussen vrouwen en mannen?

*Hoe denken Nederlanders over de **maatschappelijke spreiding** van partnergeweld? Denkt men dat het in bepaalde maatschappelijke groepen meer of minder voorkomt? Welke sociaal-demografische persoonskenmerken zijn het meest van invloed op opvattingen over maatschappelijke spreiding?*

*Hoe denken Nederlanders over **morele aspecten** voor partnergeweld? Vindt men partnergeweld altijd onaanvaardbaar? Hoe denken Nederlanders over verantwoordelijkheid van slachtoffer of pleger?*

Associaties met partnergeweld

Nederlanders associëren partnergeweld vooral met lichamelijke geweld (83%), soms in combinatie met psychisch geweld (44%). Die gecombineerde associatie komt meer voor bij vrouwen. Mannen associëren partnergeweld vaker uitsluitend met schendingen van de lichamelijke integriteit. Seksueel geweld binnen een relatie wordt zelden spontaan genoemd (2%). Het dominante beeld van seksueel geweld wordt kennelijk meer bepaald door de onbekende man in de bosjes.

Inschattingen over hoe vaak het voorkomt

Uit wetenschappelijk onderzoek in de laatste decennia komt naar voren dat ten minste een op de drie mensen, voornamelijk vrouwen, te maken krijgen met partnergeweld. Het beeld van de gemiddelde Nederlander sluit hierbij aan. Afhankelijk van de vorm (lichamelijk, psychisch of seksueel) en of het om geweld tegen vrouwen of mannen gaat, schommelen de schattingen over hoeveel Nederlanders te maken hebben met partnergeweld tussen de 15% en 39%. Zowel vrouwen als mannen zijn van mening dat partnergeweld overwegend tegen vrouwen voorkomt: partnergeweld tegen mannen wordt meer dan partnergeweld tegen vrouwen met psychisch geweld geassocieerd. Vrouwen schatten het vóórkomen van partnergeweld systematisch hoger in dan mannen. Uit het onderzoek komt een opmerkelijk contrast naar voren: men geeft relatief hoge inschattingen van de omvang van partnergeweld tegen mannen maar kent anderzijds relatief weinig mannelijke slachtoffers. Bij vrouwen liggen deze uitkomsten dicht bij elkaar. Vrouwen kennen meer vrouwelijke en mannelijke slachtoffers dan mannen.

Partnergeweld blijkt geen abstract begrip voor de meeste Nederlanders. Meer dan de helft geeft aan persoonlijk een of meer personen te kennen die ermee te maken hebben gehad.

Inschattingen over maatschappelijke spreiding

Ruim een op de drie (35%) ondervraagden denkt dat lichamelijk partnergeweld even vaak voorkomt onder Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond als onder mensen met een oorspronkelijk Nederlandse achtergrond. Iets minder dan de helft van de ondervraagden denkt dat het onder Nederlanders met een migratieachtergrond¹ vaker voorkomt. Dat geldt vooral mensen van Nederlandse herkomst (46%), en vooral voor mannelijke respondenten (49%). In de respondentengroep met niet-Westerse achtergrond is 33% die mening toegedaan. Van de vrouwen denkt 42% dat het vaker onder migranten voorkomt. Een kleine groep van 3% denkt het omgekeerde (dat het vaker voorkomt onder mensen met een Nederlandse achtergrond).

Bijna de helft (40 tot 46%) meent dat partnergeweld evenveel voorkomt onder hoog- als laagopgeleiden, 40% meent dat vooral fysiek partnergeweld vaker voorkomt onder laagopgeleiden. Onder de laagopgeleiden zelf vindt 25% dat lichamelijk partnergeweld in hun groep meer voorkomt dan onder hoger opgeleiden.

Jongeren onder de 25 denken dat partnergeweld vaker voorkomt in hun leeftijdsgroep. Dat geldt voor lichamelijk geweld (37% tegenover gemiddeld ruim een kwart van respondenten boven de 25) en in nog sterkere mate voor seksueel geweld (46% van de jongeren onder de 25 jaar denkt dat het vaker in hun leeftijdsgroep voorkomt, vergeleken met gemiddeld een derde uit de oudere leeftijdsgroepen).

Hoe zwaar weegt geweld?

In algemene zin zijn bijna alle Nederlanders (90%) het erover eens dat geweld binnen een relatie onaanvaardbaar is. Maar krijgt men concrete situaties voorgelegd, dan verschuiven de grenzen. Uiteindelijk vindt 29% het gebruik van geweld tegen de partner onder bepaalde omstandigheden acceptabel. Dit geldt voor bijna alle situaties vaker voor mannen dan voor vrouwen. Gemiddeld vinden anderhalf tot twee keer zo veel mannen als vrouwen partnergeweld acceptabel, zowel lichamelijk, psychisch als seksueel geweld. Hoogopgeleiden staan toleranter ten opzichte van geweld met geweld beantwoorden dan middelbaar en laagopgeleiden. Autochtone Nederlanders en Nederlanders met een niet-westerse achtergrond verschillen nauwelijks in hun acceptatie van partnergeweld. Alleen als

de ander begint met slaan (18% tegenover 14%) of als de emoties hoog oplopen bij een scheiding (7% tegenover 4%) vinden iets meer Nederlanders met een niet-westerse achtergrond partnergeweld acceptabel dan autochtone Nederlanders.

Jongeren en partnergeweld

Wat opvalt in dit onderzoek is de hoge tolerantie van jongeren voor partnergeweld, vooral voor seksueel geweld. Zo vindt een op de twintig Nederlanders onder de 25 jaar verkrachting (met lichamelijk overwicht dwingen tot geslachtsgemeenschap) van een vrouwelijke partner acceptabel (tegenover 2% van de totale Nederlandse bevolking die dit vindt). Jongeren tot 25 jaar zeggen vaker dat lichamelijk partnergeweld wordt 'uitgelokt' (8%, tegenover 2% van de 55-plussers), en dat anderen zich niet moeten bemoeien met partnergeweld omdat het een privézaak is (9%, tegenover 4% van de 55-plussers).

Wat moet er gebeuren?

Uit het onderzoek blijkt, dat ondanks de grotere openheid en professionele bestrijding vergeleken met vijftig jaar geleden, partnergeweld een omvangrijk probleem is en tenminste de helft van alle Nederlanders kent een slachtoffer. Aangezien vrouwen en mannen in veel opzichten anders blijken aan te kijken tegen partnergeweld, is het ontwikkelen van genderspecifieke deskundigheid vanuit het oogpunt van effectiviteit noodzakelijk. Investeren in hulp- en opvangvoorzieningen en langer lopende preventieprogramma's is essentieel om herstel van betrokken slachtoffers daadwerkelijk te realiseren. Diverse maatregelen worden bepleit gericht op deskundigheidsbevordering, voorlichting en kennisontwikkeling in de toekomst. De bevinding dat jongeren relatief tolerant staan tegenover vormen van partnergeweld roept de vraag op of er een risico is op toename van partnergeweld in de toekomst. Interventies gericht op jongeren zijn urgent om te voorkomen dat partnergeweld zich voortzet in volgende generaties. Vervolgonderzoek is noodzakelijk om te toetsen of beoogde veranderingen worden bereikt en te analyseren welke verbeteringen nodig zijn.

Het rapport Welk geweld telt? Opvattingen van Nederlanders over partnergeweld is te downloaden via www.atria.nl en www.blijfgroep.nl

atria

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

Blijf groep Thuis in
huiselijk
geweld

1 Dit omvat ook mensen wier ouders of grootouders migreerden.